

Učiteljski Tovariš

Stanovsko politiško glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantnih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112.

Pomen strokovnih in stanovskih organizacij v bodočnosti.

Pogled na preteklo desetletje in stanje v državi, po desetletni dobi za ureditev države je tak, da ni zadovoljil niti političnih, niti gospodarskih krogov, najmanj pa je mogel zadovoljiti nas, prosvetne delavce.

Na prosvetnem polju se nismo in nismo mogli približati konsolidaciji. Dobili nismo potrebnih novih pozitivnih zakonov v prosvetni stroki. Nimamo novih zakonov niti o osnovnem šolstvu, ne o meščanskem, ne o strokovnem, ne o srednjem in ne o visokem šolstvu. Nimamo zakona o učiteljskih, ne o višjih pedagoških šolah, ne o ureditvi Glavnega Prosvetnega Sveta itd., itd. Izmed splešnih zakonov nimamo ne zborovalnega in ne društvenega zakona, ne zakona o avtorskem pravu in ne drugih potrebnih prosvetnih zakonov.

To se pravi v celem desetletju se prosvetna zakonodaja ni ganila z mrtve točke in se ni v zakonodajnem oziru storila skoro nič pozitivnega. V upravnem oziru razmere niso zadovoljevale.

Vse to je dalo vsakemu trezno mislečemu misliti in ga napetilo; da je začel iskati globlje razloge tega stanja.

Res je, da preživlja parlamentarizem tudi v starih demokracijskih državah svojo krizo in da stoji moderna demokracija pred vedno težjimi nalogami, toda ako je doživel pri nas demokracijski vladni sistem tako strahovit polom kot nikjer drugod, potem priča to v tem, da se ne le politične stranke niso zavedale svoje funkcije v državi, da manjka narodu politične vzgoje in njegove politične voditeljem zavest odgovornosti do narodove celote, ampak da sta bila tudi osnova in okvir za udeleževanje parlamentarizma, kakor ju je nudila sistirana ustava, zgrešena. Centralni parlament in uprava sta se obremenili s stvarmi in nalogami, ki so v kulturno homogenejših državah kot je naša, pridržane samoupravam in podrejenim upravnim organom. Projekti državnih zakonov so bili prenatrpani detajlnih določb. Pri tem so se mnenja in zahteve strokovnih in stanovskih organizacij zapostavljala.

Statistika parlamentarnega dela iz leta 1926. nam kaže jasno vso občutno krizo. Tako n. pr. je bilo vloženih 49 zakonskih načrtov od strani vlade. Narodni skupščini jih je bilo izročeni 39, od katerih jih je ta izdelala in sprejela le 7, 22 je bilo mednarodnih konvencij, ki so bile izdelane izven parlamenta. Tako je ostalo nerešenih 20 zakonskih predlogov. Narodni poslanci so vložili okrog 60 zakonskih načrtov, a sprejeti je bil samo eden kot zakon. Poslanci so vložili 2009 vprašanj, a prejeli so le 132 odgovorov. Interpelacij je bilo vloženih 144, odgovorov so prejeli poslanci le 16. To statistiko parlamentarnega dela so listi prinesli leta 1926. Pozneje ni bilo mnogo boljše!

To stanje se predvsem občutilo in se ga pričele zavedati posamezne stroke in posamezni stanovi, ker je trpelo njih strokovno in stanovsko delo in napredek. Stroke in

stanovi so pričeli uvidevati, da so te razmere nezdrave, da tako ne bo smelo iti več na prej, ker trpi pri tem narod in država. Zato so stanovi pričeli opuščati v lastnem stanju medsebojne strankarske borbe, so se pri strokovnem in stanovskem delu strnili, so si ustvarili svoje lastne ideološke poglede na poedina vprašanja in iz njih je pričel izhajati klic po depolitizaciji in uveljavljanju stvarnih in strokovnih vidikov pred politično-strankarskimi pri reševanju življenjskih, nacionalnih in državnih vprašanj.

Porajati se je pričel tudi pri nas klic po strokovnih in gospodarskih parlamentih in po strokovnih in stanovskih zbornicah. Moderna demokracija naj bi v čimvečji meri uveljavljala mnenje, želje in mišljenje stanov kot organskih celot pri reševanju raznih problemov. V tem pravcu naj bi se tudi naš parlamentarizem spopolnil, potem ko je dobil zdrav temelj v novi ustavi.

Vladarjev manifest na narod pravi: »Iskati leka temu zlu z dosedanjimi parlamentarnimi spremembami bi značilo izgubljati dragoceni čas v brezuspešnih poizkusih. Iskati moramo nove metode dela in krčiti nova pota.«

Listi poročajo, da je namen nove vlade pospešiti pozitivno delo zakonodaj in nadomestiti zamujeno delo. Dvoje je vredno, da podčrtamo iz oficioznih poročil dnevnih listov. Iz vladnih krogov je očividno lansirana sledeča vest: »V dobro poučenih krogih trdijo, da vlada ne misli takoj in prenačljeno ustanoviti gospodarski svet, ker se mora po mišljenju vladnih krogov tudi iz gospodarstva izločiti vsa politika.« Druga vest slove: »Gotovo je to, da bo bodoča Narodna skupščina parlament stanov in strokovnjakov in da bodo v njej zastopani kmetje in delavci, gospodarstvo in izobraženci po svoji moči.«

Iz tega slede za naše stanovske in strokovne organizacije v bodočnosti važne naloge. One so pa že danes poklicane poma-

gati z vsemi svojimi silami na ozdravljenju razmer.

Stroke in stanovi, ki so bili dosedaj pri soodločevanju potisnjeni precej v ozadje, lahko dobe odločilnejšo vlogo, ako bodo pripravljani s strokovno na višku stoječo inicijativo. S tem so postavljeni vsi stanovi pred velike naloge, katerih se morajo zavedati predvsem strokovne in stanovske organizacije. Treba bo odločnega napa in mnogo energij, da bomo dorasli tej situaciji.

Preteklost nas je izučila, da so politično neodvisne stanovske in strokovne organizacije največjega pomena za državo in njeno upravo in važan činitelj njene notranje konsolidacije.

Tega se danes dobro zaveda naša državna uradništvo, zato se je tudi strokovno priče organizirati na nepolitični in nestrankarski bazi; ne samo v svrhu materialne borbe, ampak tudi v svrhu povzdige svoje stroke, uprave in strokovnega dela sploh. Ta idejni temelj daje vsem strokovnim organizacijam visoko vrednost za narod in državo, tako da jim nacionalnega in državnega pomena ne more danes nihče odrekat. Danes nihče ne more več zanikati, da je bilo naše delo za preosnovo stanovske organizacije v sedanjem pravcu vseskozi konstruktivno delo — kar naj bo v zadoščenje vsem onim, ki so stali v prvih vrstah našega pokreta in radi tega bili izpostavljeni raznim napadom.

Bodi oblika našega stanovskega zastopstva v bodoči demokracijski ureditvi države ali taka, temelji morajo ostati isti, na katerih je zgrajena naša organizacija ter mora postati zahteva po ustanavljanju in večjem upoštevanju strokovnih in stanovskih zbornic za stvarno delo — klic bodočnosti!

**Prispevajte kot podporniki
„Pevskemu zboru UJU učiteljstva“!**

Za Mladinsko Matico!

Na delo za Mladinsko Matico. — Zbirajmo naročnike. — Letos moramo dvigniti članstvo Mladinske Matice na 20.000 naročnikov.

Odsek Mladinske matice je dovršil svoje pripravljalo delo za letošnje publikacije, ki izidejo začetkom junija.

Z ozirom na izreden uspeh pri zbiranju naročnikov že v prvem letu obstoja te ustanove se je odsek odločil, da izda letos ne le treh, ampak štiri knjižice in sicer:

1. Kresnice, II. zvezek, z raznovrstno beletristično in znanstveno vsebino;
2. Izvirno povest za mladino;
3. Knjižico o radiu, pisano tako poljudno in opremljeno z risbami, da bo razumljiva tudi mladini osnovnih šol, in
4. Knjižico o domu in gospodinjstvu, sestavljeno na način, da bodo imele tudi deklice nekaj sličnega, kar so dečki dobili minulo leto s »Sadjarčki«.

Vse te štiri knjižice bodo v naročbi stale isto kot lani, torej 10 Din in 50 par za poštnino.

Da se je odsek odločil za izdajo štirih knjižic, je vzrok v tem, ker je učiteljstvo zbralo že prvo leto okrog 12.000 naročnikov med našo mladino, in so po izidu knjig prihajala številna nova naročila, ki jim ni bilo mogoče več ugoditi.

Ako naj M. M. letos izda štiri knjižice za malenkostno ceno, mora številno naročnikov preseči lanske. Ali je to mogoče? Mislimo, da brez velikega napa. Od 800 šol v Sloveniji se je v prvem letu naročilo samo 500 in še te so imele včasih tako nizek odstotek učencev, da so omogočili ustanovo oni tovariš(ce), ki so dosegli na svojih šolah 10% vsolanih ali pa so ta odstotek celo presegle. Z vztrajno propagando je

mogoče ohraniti že doseženo število naročnikov. Če pa ostalih tristo šol zbere samo 3000 novih naročnikov, bo narastla M. M. na 15.000 članov, katero število omogoči izdajo štirih knjižic v dostojni opremi za dosedanje ceno. Upamo, da bo slovensko učiteljstvo to doseglo, ker smo prepričani, da je še veliko rezerv za razvoj naše kulturne ustanove.

Bilo bi odveč povdarjati, kako poceni so publikacije M. M. Dva važnejša momenta moramo podčrtati glede naše ustanove, prvič, da je naš knjižni trg tako brezupen, da posebno kmečka in delavska mladina ne dobi več v roke dobre knjige, drugič, da je spričo tega žalostnega dejstva zamrla v zadnjih letih produkcija mladinskega slovstva. Široki sloji naše mladine so s tem oropani zdrave dušne hrane, ljudska prosveta se vtesnjuje, da ne rečemo, uničuje. Če na to pogledamo, vidimo šele pravi pomen Mladinske Matice, ki je že v prvem letu razširila med mladino približno 40.000 dobrih mladinskih knjižic. Tudi je spodbudila naše književnike k novemu delu in dala pravec novemu, lepšemu razvoju mladinske književnosti pri nas. Oboje je seveda uspeh slovenskega učiteljstva, ki se je zavezelo za svojo kulturno ustanovo in pokazalo, kaj zmore organizatorno.

Menimo, da bi bilo odveč ponavljati pomen Mladinske matice, ki jo čakajo še velike naloge. Obračamo se tudi letos na učiteljstvo s prošnjo, da začne z nabiranjem članstva za letošnje publikacije, ki bodo prekašale lanske. Zavzemite se za našo važno kulturno ustanovo, pojdite na delo za slovensko mladino! Uspeh zbiranja naročnikov je zgolj organizatorično vprašanje, saj je imela M. M. v prvem letu veliko naročnikov tudi v najsiromašnejših krajih.

Bloke z naročilnimi listi in s poštnimi položnicami so prejele šole pri razpošiljanju lanskih publikacij. Šole, ki niso bile naročene doslej, prejmejo bloke v kratkem.

Rok naročanja je letos do 31. marca in se ne bo podaljšal.

Na delo, da bo časten letošnji uspeh, s katerim dobi Mladinska matica trden temelj!

Ljubljana, 10. januarja 1929.

POVERJENISTVO UJU.

Zimska oblačila

kupite najceneje v priznani solidni krojaški tvrdki

Jož. Rojina, Ljubljana

Sigurnim odjemalcem, plačilne olajšave!

Mladina mora biti bistre glave in vedrega duha. Prava kava mladino slabi. Kuhajte ji zato rajši vsak dan ZIKO.

LISTEK.

Dve kritiki koncerta pevskega zbora učiteljstva.

Prav nerad pišem že v drugič o koncertu pevskega zbora UJU, ker moram ponavljati to, kar sem napisal že v »Slov. N.«, zato o njem le mimogrede.

O prvem delu sploh ne morem govoriti. Bil sem nujno zaposlen do 9. ure in drugem mestu. Referiral pa so mi o njem odlični naši glasbeniki in so ga soglasno pohvalili. Po njihovih besedah pa mešani zbor ni glasovno izegaliziran, ker ni pravega razmerja med ženskimi in moškimi glasovi. Basi so menda krepki in popolnoma zadovoljivi, tudi tenorji so baje tehtnejši, kot so bili pri prvem koncertu, vendar je obojih za številčno in glasovno zelo močan ženski zbor premalo. O vzrokih tega premaknjene glasovnega razmerja bi bilo treba temeljito preiščati. Jaz sam n. pr. dvomim, da bi bilo mogoče moški zbor izdatno pomnožiti, ker imajo učiteljski pevci pač druge, tehtne interese doma v svoji službi in se izvenšolskemu delu, ki jim onemogoča posejanje vaj v isti izmeri in z isto lahkoto, kot učiteljicam-pevkam, ki jih je itak mnogo več kot moških. Dali bi se pevci opravičiti še na mnoge druge načine!

Prav lahko pa bi se moglo doseči pravilno razmerje med moškimi in ženskimi glasovi z delno amputacijo poslednjih. Mnogokrat sem že povedal, da ni v masi umetniška potencia zbora. Da, velika masa je prožnost in hitremu delu skoro v kvar, je coklja, ki zavira študij in onemogočuje premakljivi-

vost zbora iz mesta na mesto, kadar pridejo v poštev koncertne turneje, povzročuje večje, nepotrebne stroške itd. itd. Preko gotovega števila glasov, s katerim je dosežena nasičenost zvočnega podavanja, je vsak glas preveč. Po petdesetih glasovih je nadaljnjih pet ali deset srednje dobrih glasov popolnoma brez pomena. Moderni, takozvani komorni, madrigalni zbori štejejo dandanes največ štirikratno zasedbo posameznih glasov, ki so seveda skrbno izsolani in v vsakem oziru izekvilibrirani. Sodobno polifonska muzika se itak številčno premočnim zborom upira. Na mestu je tak zbor le pri skladbah, ki hočejo izzvati močan, navduševalen, harmoničen efekt. Takih skladb pa je dandanes čim dalje manj v svetovni in tudi naši a cappella zborovski produkciji. Ta primer naj povem, da sem slišal pred dvema leti na glasbenem festivalu v Donaueschingenu madrigalni zbor, ki je štel 11 pevcev in ki je izvajal silno težke, moderne stvari igraje in z močnim efektom. Med drugimi kompozicijami je bilo Stolzer-Slavenskega ženski zbor s klavirjem »Ftiček želi, da se ženil bude«, če se ne motim, le 9 pevk in je skladba vso dvorano navdušila tako, da so jo morale ponavljati. Tudi nama je naredila silnejši vtis, kot prošli ponedeljek v Unionu. Torej amputacija ženskega zbora! Kdo pa bi jo izvršil, ne vem! Jaz bi se je ne upal!

Ženski zbor v drugem delu, ki sem ga zamogel slišati sam, pa je eliten, vzoren, kakor v en kos zlita celota. Res, da impozantni, sočnati in samozavestni alti nadkriljujejo soprane, vendar jih ne pokrivajo in odriavajo, kar je dokaz njihove inteligence in uvidevnosti. Soprani so nekoliko pokriti, kar pa njihovemu metalu in jasnosti nikakor ni v kvar. Tipična učiteljska slabost, žrelni kartarji vseh vrst, provzročajo specijalen timber naših učiteljskih pevskih zborov (tudi pra-

škega ali moravskega), ki je temnejši zamolkel, nekoliko zakrit in ki daje te vrste zborom posebno dražest, zrelost, pastoznost in zvočno resnost.

Najtežjo zapreko je premagal častno in nad vse zadovoljivo z mojo »Kato«, ki je pač pisana le za odlične ženske pevske zборе v polifonskem slogu, ki ga druge povprečne pevke ne bi tako lahkotno zmogle, kot sem ga slišal zmagati v ponedeljek. »Kato« sem posvetil ženskemu zboru učiteljic in zaupal sem jo, kot sem se v svoje veliko zadovoljstvo prepričal, pravim rokam. Manj so mi bile všeč solistke. Borile so se z malo tremo do konca. Vsled nje je bila intonacija — pa pri solistih je to običajno — nekoliko nejasna. V vsem ostalem pa samo moj poklon. Čudno se mi zdi, da v samem ženskem pevskem zboru ni bilo najti troje primernih pevk! Sicer pa razmer in posameznih pevk ne poznam in sem prepričan, da je pevovodja g. Srečko Kumar storil vse, kar je bilo treba storiti v interesu koncerta.

Zunanji nastop zbora je kazal odlično disciplino, kar je seveda pri učiteljih skoro samoposebi umljivo. Nastop in odstop, oba sta bila dostojna, mirna, brez nervoznosti, kakor sta in morata biti pri izkušeni in samozavestnih pevcih. Niti početne treme ni bilo mnogo opaziti. Priporočal bi le še zavestnejše, enakomerno, smotreno dihanje ter nekoliko jasnejše izgovarjanje.

Ako premislim na silne zapreke, ki jih mora marsikateri izmed sodelujočih premagati, kadar je treba priti k vaji, na neugodno stanovanjsko preskrbo v Ljubljani za časa vaj, materialne in druge žrtve, ki jih skoro vsi vprek doprinašajo, pa moram priznati, da je vse to, sicer tako malo hvaležno, od nekaterih tako malo cenjeno delo najvišjega spoštovanja in uvaževanja vredno. Takozvani stanovski pevski zbori po drugih me-

stih morda res služijo le lastnim organizacijam v pouk in zabavo, pevski zbor UJU pa izpolnjuje in mora izpolnjevati širše naloge. On, kot homogeno, enako glasbeno dokaj visoko nabraženi zbor mora biti in je nosterjel napredne domače pesmi in bi moral korakati na čelu vseh pevcev, uveljaviti sodobnost v mestu, a isto tudi propagirati na deželi. Zdi se mi, da bi morala imeti ta organizacija v svojem programu še drugo nujno potrebno idealno nalogo: v svoji sredi prireditelj tečaje za učitelje-pevovodje, ki bi se lotili nato vnetega ustanavljanja podeželskih pevskih zborov po vzoru svoje matice, najprej morda med učiteljstvom svojega okraja, nato med glasboljubnimi tržani in meščani svojih službenih krajev, počenši z mladino stopnjujoč to svoje težko, a zato tembolj hvaležno delo do najvišjih ciljev. Morda se sčasoma najdejo pri merodajnih oblastih tudi uvideni ljudje in izposlušajo poleg moralne tudi materialno podporo. Nekdaj je to za vneto gojitev cerkvenega petja veljalo. Če ne velja sedaj za ono več, naj velja za sveto, ki je za plemenito vzgojo naroda morda še važnejše. Toda žal, ne verujemo, da bi se našli taki čudežni podporniki: nasprotno, s ciničnim nasmehom so pristigli do skrajnosti na učiteljskih glasbeni pouk, češ, da je ta najmanj potreben in so pripravljani, da ga sploh postavijo na cesto. Toda o tem je treba govoriti v drugem poglavju!

V ocenjevanje posameznih skladb se ne bom spuščal, ker ni tu mesto za to. Vse so bile podobne in gre učiteljskemu pevskega zboru častno prvenstvo izvajanja in s tem naše, t. j. komponistov spoštovanje za pijonirsko delo zbora UJU in njega pevovodje g. Srečka Kumra.

Emil Adamič.